

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/91/2019
Identifikačné číslo spisu:	8806201944
Dátum vydania rozhodnutia:	29.06.2021
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2021:8806201944.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Bajánkovej a sudkýň JUDr. Vieri Petrikovej a JUDr. Jany Haluškovcej, v právnej veci žalobcov 1/ Z. Š. E.Š., bytom N. H. R., L. XXX/XX, 2/ A. E., bytom N. H. R., L. XXX/XX, 3/ A. M., bytom N. H. R., L. XXX/XX, 4/ M. Š., bytom N. H. R., L. XXX/XX, všetkých zastúpených advokátkou Mgr. Vándou Durbákovou, so sídlom v Košiciach, Krivá 23, proti žalovanej A. M., bytom E. XXX, zastúpenej advokátom JUDr. Milošom Kaščákom, so sídlom vo Vranove nad Topľou, M.R. Štefánika 171, o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou, vedenej na Okresnom súde Vranov nad Topľou pod sp. zn. 4C/70/2006, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo 4. februára 2014 sp. zn. 12Co/54/2013, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovaná má voči žalobcom nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Vranov nad Topľou rozsudkom z 20. marca 2009 č. k. 4C/70/2006-214 určil, že konaním žalovanej zo dňa 23. novembra 2005 voči žalobcom v 1. až 5. rade došlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania a žalobcovia v 1. až 5. rade tým boli vystavení priamej diskriminácii na základe ich etnického pôvodu. Uložil žalovanej uverejniť do 30 dní od nadobudnutia právoplatnosti rozsudku, formou platenej inzercie na serveri Rómskej tlačovej agentúry so sídlom v Košiciach, text nasledujúceho znenia: Dňa 23. novembra 2005 chcel pán Š. E. so svojimi kolegami A. E.X., A. M., R. E. B. M. Š. využiť služby Pohostinstva v Č., ktoré prevádzkujem ako fyzická osoba - podnikateľka, s miestom podnikania XXX XX E. XXX, X. N. H. R.X., P.: XXXXXXXX. Personál pohostinstva ich však odmietol obslúžiť s tým, že Rómov neobsluhujú. Po tom, čo som ja osobne bola požiadaná Rómskou tlačovou agentúrou o stanovisko k danej veci, som uviedla, že ja „sama som personálu dala nariadenie, aby neobsluhovali Rómov, pretože v minulosti, približne pred 6-7 rokmi, Rómovia v pohostinstve vyvolali bitku s bielymi. Na základe negatívnych skúseností som sa rozhodla, že im nebudem ustupovať. Celá republika im ustupuje a únia sa im klania“. Tieto slová boli následne 24. novembra 2005 publikované Rómskou tlačovou agentúrou v článku A. N. „Majiteľka pohostinstva v Č. zakázala

personálu obslúžiť Rómov“, a to v priamej súvislosti s osobou Š. E.. Tým bol menovaný a osoby, ktoré ho doprevádzali, vystavení diskriminácii a bola znížená ich ľudská dôstojnosť. Takýto zásah do práv menovaných ako príslušníkov rómskej etnickej skupiny bol protiprávny a ja sa pánovi Š. E. a jeho kolegom zaň touto cestou hlboko ospravedlňujem. A. M.Č.. Ďalej súd prvého stupňa uložil žalovanej zaplatiť žalobcom v 1. až 5. rade nemajetkovú ujmu vo výške po 165,97 € (5.000,- Sk) každému z nich, a to v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Žalovanú zaviazal zaplatiť žalobcom v 1. až 5. rade trovy konania v sume 2.039,30 € (61.436,- Sk) k rukám ich právnej zástupkyne, a to v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Na základe vykonaného dokazovania s poukazom na ustanovenie § 3 ods. 1 v spojení s § 5 ods. 1 zák. č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len antidiskriminačný zákon) žalobe čiastočne vyhovel. Ustálil, že v pohostinskom zariadení žalovanej, v ktorom mala povolené podnikanie podľa živnostenského registra, neboli žalobcom v 1. až 5. rade (ďalej len žalobcom) poskytnuté objednané služby dňa 23. novembra 2005, pričom za konanie obsluhujúceho personálu zodpovedá majiteľ. Odmietnutie poskytnutia objednaných služieb bolo zo strany žalobcov posudzované ako diskriminačné konanie vo vzťahu k ich etniku - Rómom. Žalovaná strana odmietnutie odôvodnila tým, že boli v podnapitom stave. Predmetom objednávky nebol tvrdý alkohol. Z vykonaného dokazovania nevyplyva jednoznačne, že žalobcovia boli v stave, kedy by odmietnutie poskytnutia objednaných služieb bolo namieste. Odmietnutím poskytnutia pohostinských služieb (nealkoholických nápojov a pív) došlo vo vzťahu k nim k priamej diskriminácii na základe etnického pôvodu. Objektívne nebolo zo strany žalovanej a svedkov preukázané, že žalobcovia boli v rozhodnej dobe v podnapitom stave. Dôkazná povinnosť bola podľa právneho názoru súdu prvého stupňa na strane žalovanej, ktorá dôkazné bremeno v odôvodnenom odmietnutí poskytnutia služieb žalobcom neunesla. Pri výkone živnostenskej činnosti žalovaná bola povinná vystupovať tak, aby sa vyvarovala vyjadreniam, ktoré by mohli byť posudzované ako antidiskriminačné vo vzťahu k jednotlivým etnikám, prípadne na rasovom základe. Objektívne zodpovedala za kvalitu činnosti, na ktorú mala povolenú živnosť, ako aj za výkon tejto činnosti inými poverenými osobami. Vyjadrenie, ktoré poskytla šéfredaktorka Rómskej tlačovej agentúry, svojím obsahom tomu nezodpovedalo. Jej tvrdenie, že konala v citovom rozporení vzhľadom na telefonáty, ktoré údajne mala, súd považoval za účelové. Diskrimináciou čo i len jedného zo žalobcov na základe etnického pôvodu sa mohli cítiť byť dotknutí aj ostatní Rómovia. Preto prvostupňový súd žalovanej uložil povinnosť zverejniť písomné ospravedlnenie na serveri tlačovej agentúry, čo považoval za primerané zadostučinenie. Konaním obsluhujúceho došlo k zníženiu vážnosti a dôstojnosti žalobcov, preto im súd priznal aj nemajetkovú ujmu. Výšku súd stanovil voľnou úvahou, kde bral do úvahy počet prítomných osôb a to, že ide o prvé preukázané diskriminačné konanie žalovanej pri výkone živnostenskej činnosti. Vo zvyšnej časti žalobu zamietol z dôvodu, že považoval ďalšie žalobcami uplatňované nároky za neprimerané vo vzťahu k už priznanej satisfakcii. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 3 O. s. p..

2.1. Krajský súd v Prešove rozsudkom z 29. septembra 2009 sp. zn. 12Co/36/2009 na odvolanie žalovanej zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v jeho napadnutej časti a žalobu žalobcov zamietol. Tento rozsudok bol zrušený uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 3. októbra 2011 sp. zn. 5Cdo/10/2011.

2.2. Odvolací súd opätovne rozsudkom z 22. novembra 2011 sp. zn. 12Co/72/2011 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v jeho napadnutej časti a žalobu žalobcov zamietol.

2.3 Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením zo 7. marca 2013 sp. zn. 5Cdo/218/2012 rozhodnutie označené v bode 2.2. zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Odvolací súd pri hodnotení dôkazov nevychádzal z právnej úpravy stanovujúcej osobitný spôsob dôkazného bremena v antidiskriminačných sporoch a preto bolo jeho hodnotenie dôkazov postihnuté inou vadou konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

2.4. Po vrátení veci na ďalšie konanie odvolací súd v poradí tretím rozsudkom zo 4. februára 2014 sp. zn. 12Co/54/2013 zrušil rozsudok vo vzťahu k žalobcovi 5/ a konanie ohľadom tohto účastníka z dôvodu jeho úmrtia zastavil a zároveň zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v jeho napadnutej časti a žalobu vo vzťahu k žalobcom zamietol. Žalovanej náhradu trov celého konania nepriznal. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že okresný súd nevzal do úvahy tvrdenia prítomných svedkov, ktorí v tom čase boli v pohostinstve, a ich vyjadrenia boli diametrálne odlišné od stanovísk a tvrdení žalobcov. Odvolací

súd vychádzal zo záznamu vypočutia účastníkov konania a svedkov pred súdom prvej inštancie, ako aj z obsahu pripojeného spisu Policajného zboru SR, kde sa nachádzali ich výpovede z rokov 2006 a 2007, podľa ktorých bolo odmietnuté obslúžiť žalovaných 2/ a 5/, nie z dôvodu ich pôvodu, ale z dôvodu, že javili známky, že sú pod vplyvom alkoholu. Malinovku totiž pracovník prevádzky podľa svedkov otvoril, čapovať odmietol iba pivo. Odvolací súd vykonal na pojednávaní aj dokazovanie, pričom dospel k záverom, že v konaní nebolo preukázané, že K. M. sa dopustil diskriminačného konania vo vzťahu k žalobcom pre ich etnický pôvod. Nebolo preukázané, aby v porovnateľnej situácii so žalobcami konal ináč, ako s ostatnými osobami, pokiaľ by bolo napríklad podozrenie z požitia alkoholu, nebola preukázaná dohoda manželov M., aby v pohostinstve neobsluhovali Rómov. Aj keď zákon č. 365/2004 Z. z. v § 11 ods. 2 uvádza, že žalovaný je povinný preukázať, že neporušil zásady rovnakého zaobchádzania, tak žalobca musí predložiť súdu dôkazy, z ktorých možno dôvodne usudzovať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania proti nemu došlo. Žalobcovia neunesli dôkazné bremeno, že došlo k ich neobslúženiu práve pre ich etnický pôvod, že sú Rómovia. Nebolo preukázané, aby žalovaná porušila zásadu rovnakého zaobchádzania so žalobcami a dopustila sa priamej diskriminácie vo vzťahu k žalobcom pre ich etnický pôvod. Podľa výpovede svedkov z pohostinstva, žalobca v 1. rade bol riadne obslúžený, K. M. prevzal od neho objednávku na malinovku a 5 pív. Malinovka mu bola naliata a až potom, čo do pohostinstva vstúpili ďalší 3 žalobcovia A.H. E., A. M. B. R. E., došlo ku konfliktu, keď týmto trom žalobcom bolo odmietnuté naliatie pre domnienku K. M., že majú vypité. Podnapitým hosťom zákon zakazuje podávať alebo predávať alkoholické nápoje vrátane piva.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia 1/ až 4/ a navrhli, aby dovolací súd napadnutý rozsudok zmenil tak, že potvrdí rozhodnutie súdu prvého stupňa a zaviazá žalovanú aj k náhrade trov odvolacieho i dovolacieho konania. Pokiaľ by dovolací súd došiel k záveru, že nebol dostatočne zistený skutkový stav, navrhli zrušenie napadnutého rozhodnutia a vrátenie veci krajskému súdu na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnili tým, že odvolací súd im odňal možnosť konať (§ 237 písm. f/ O. s. p. v spojení s § 241 ods. 2 písm. a/ O. s. p.), v konaní došlo k inej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.) a napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.). Predovšetkým poukázali na skutočnosť, že rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza zo skutočností, ktorá nemá v podstatnej časti oporu vo vykonanom dokazovaní. Namietli nepreskúmateľnosť napadnutého rozhodnutia pre nedostatky odôvodnenia. Odvolací súd sa jednoznačne priklonil k výpovediam žalovanej, jej manžela K. M. a vypočutých svedkov - zákazníkov žalovanej, ktorí boli údajne prítomní v pohostinstve, keď došlo k incidentu, pričom potvrdili, že dôvodom pre odmietnutie služby bolo, že žalobcovia boli pod vplyvom alkoholu a nie ich etnický pôvod, taktiež nebolo preukázané, žeby žalovaná dala pokyn personálu neobsluhovať žalobcov, čo dovolatelia nepovažovali za správne. Žalobcovia poukazovali na skutočnosť, že odvolací súd nesprávne aplikoval v konaní ustanovenia § 11 ods. 2 antidiskriminačného zákona t. j. inštitút tzv. obráteného dôkazného bremena. Žalobcovia nemali preukazovať, že k odmietnutiu služby došlo pre ich etnický pôvod, v konaní sa malo preukazovať, aký bol dôvod odmietnutia. Malo sa zisťovať, či boli žalobcovia obslúžení v rovnakom rozsahu ako (ne)bola služba poskytnutá iným zákazníkom, pričom dôkazné bremeno ležalo na žalovanej. V tomto smere nie je rozhodujúci ani úmysel žalovanej. Taktiež sa nestotožnili s tvrdeniami odvolacieho súdu, že obsluhujúci personál boli k svojim vyjadreniam, že „cigánov neobsluhujú“ vyprovokovaní. Uzavreli, že hodnotenie dôkazov je postihnuté tzv. inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že odvolací súd odstránil nedostatky, ktoré mu boli zo strany dovolacieho súdu vytýkané v predchádzajúcom zrušujúcom rozhodnutí. Rozsudok odvolacieho súdu je správny, vydaný na základe dostatočne zisteného skutkového stavu a náležitého právneho posúdenia veci, ktoré je založené na riadnom vyhodnotení vykonaných dôkazov. Navrhla dovolanie na trov žalobcov zamietnuť.

5. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku, zákona č. 160/2015 Z. z. (ďalej len „C. s. p.“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, platí, že ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá C. s. p. právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona,

zostávajú zachované.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky vychádzajúc z vyššie uvedeného ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.) bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p.) dospel k záveru, že dovolanie žalobcov nie je dôvodné.

7. Podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 O. s. p.). Dôvody prípustnosti dovolania proti rozsudku vymedzoval § 238 O. s. p. a dôvody prípustnosti proti uzneseniu vymedzoval § 239 O. s. p.. Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu tiež vtedy, ak v konaní došlo k závažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O. s. p.. Podľa § 238 ods. 1 O. s. p. dovolanie bolo prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa.

8. V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom, ktorým zmenil napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalobu vo vzťahu k žalobcom 1/ až 4/ zamietol a voči žalovanému 5/ rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušil a konanie zastavil.

9. Dovolatelia namietali všetky dovolacie dôvody v zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 O. s. p., keď podľa nich a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 ods. 1, b) konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a c) zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.).

10. Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O. s. p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O. s. p., zaoberal sa najskôr dovolací súd otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 ods. 1 písm. a/ až g/ O. s. p.. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Žalobcovia procesné vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O. s. p. v dovolaní netvrdili a vady tejto povahy ani nevyšli v dovolacom konaní najavo.

11. Z obsahu dovolania žalobcov vyplýva, že ako dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ i § 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p. uvádzajú nepreskúmateľnosť, nedostatočné odôvodnenie a nepresvedčivosť napadnutého rozhodnutia.

12. Dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že námietka dovolateľov týkajúca sa nedostatočnej odôvodnenosti a nepresvedčivosti (nepreskúmateľnosti) písomného vyhotovenia rozhodnutia odvolacieho súdu, nie je dôvodná.

13. Súčasťou práva na spravodlivé konanie je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (m. m. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). Túto požiadavku zvyrazňuje vo svojej judikatúre aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý v tejto súvislosti najmä uviedol, že právo na spravodlivý proces zahŕňa aj právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia však neznamená, že na každý argument sťažovateľa je súd povinný dať podrobnú odpoveď. Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad. Judikatúra tohto súdu nevyžaduje, aby na každý

argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Aj podľa judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo na spravodlivé súdne konanie (m. m. III. ÚS 209/04, IV.ÚS 112/05).

14. Podľa názoru dovolacieho súdu rozhodnutie odvolacieho súdu zodpovedá požiadavkám kladeným na odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 157 ods. 2 O. s. p. z hľadiska formálnej štruktúry a obsahuje aj zdôvodnenie všetkých pre vec podstatných skutkových a právnych otázok. Odvolací súd v zmeňujúcej časti svojho rozhodnutia odôvodnil, prečo bolo potrebné rozsudok súdu prvej inštancie v zmysle § 220 O. s. p. zmeniť. Doplnil dokazovanie výsluchmi účastníkov konania, svedkov, ktorí sa v inkriminovanom čase nachádzali v pohostinstve, vysvetlil, prečo nepovažoval spôsob, ako posúdil súd prvého stupňa jednotlivé dôkazné prostriedky za správne a dostatočné. Jednotlivé vykonané dôkazy do detailov rozobral a nanovo vyhodnotil. Považoval za preukázané, že dôvodom, prečo neboli žalobcovia obslužení, nebol ich etnický pôvod, ale skutočnosť, že sa personálu pohostinstva zdali byť pod vplyvom alkoholu. Rozhodnutie odvolacieho súdu nemožno považovať za svojvoľné, zjavne neodôvodnené, resp. ústavne nekonformné, pretože odvolací súd sa pri výklade a aplikácii zákonných predpisov neodchýlil od znenia príslušných ustanovení ani nepoprel ich účel a význam.

15. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dospel k názoru, že skutkové a právne závery odvolacieho súdu nie sú v danom prípade zjavne neodôvodnené a nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a že odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu spĺňa parametre zákonného odôvodnenia (§ 157 ods. 2 O. s. p.). Za porušenie základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv žalobcov. Ako vyplýva aj z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (I. ÚS 188/06).

16. Z ustanovenia § 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p. vyplýva možnosť odôvodniť procesne prípustné dovolanie tým, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

17. Predpokladom naplnenia dôvodu dovolania podľa citovaného zákonného ustanovenia, samozrejme len za predpokladu splnenia podmienok prípustnosti dovolania v zmysle § 238 a § 239 O. s. p., je kumulatívne splnenie podmienok v ňom obsiahnutých. Konanie musí byť preto postihnuté inou vadou, t. j. vadou odlišnou od väd taxatívne stanovených v ustanovení § 237 O. s. p., resp. vadou, ktorá nezakladá tzv. zmätočnosť rozhodnutia, vedúcimi k nesprávnemu rozhodnutiu vo veci. Zároveň medzi inou vadou a napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu musí existovať kauzálny nexus.

18. Iná vada tak predstavuje spôsobilý dôvod dovolania aj v prípade, ak jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní.

19. V zmysle konštantnej judikatúry dovolacieho súdu sa tento obligatórne zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O. s. p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Samotná skutočnosť, že iná vada existovala, poprípade mohla vyústiť do nesprávneho rozhodnutia odvolacieho súdu, sa považuje za nepostačujúcu. Z daného dôvodu sa iné vady konania považujú za tzv. relatívne dovolacie dôvody. Posúdenie vplyvu inej vady na nesprávne rozhodnutie vo veci, závisí na právnej úvahe dovolacieho súdu v závislosti od okolností podmienok konkrétneho prípadu.

20. V nadväznosti na dovolacie námietky a tiež so zreteľom na právne závery Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) zaujaté v niektorých jeho nálezoch (viď napríklad II. ÚS 261/06) treba dodať, že je vždy vecou individuálneho posúdenia v každom jednotlivom prípade, aké dôsledky majú tie procesné nedostatky, ku ktorým došlo v občianskom súdnom konaní v postupe súdov.

21. S poukazom na všeobecné vymedzenie dovolacieho dôvodu podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p., možno tiež všeobecne určiť jeho rámec tak, že konanie trpí vadou vtedy, ak bolo porušené niektoré z ustanovení o konaní na súde (okrem väd podľa § 237). Pritom môže ísť o ktorúkoľvek fázu konania od jeho začatia až po jeho skončenie.

22. Za inú vadu konania sa spravidla považuje najmä porušenie ustanovení o dokazovaní, a to tým, že súd vôbec nezisťoval skutočnosti rozhodujúce pre posúdenie veci aj napriek tomu, že boli tvrdené a na ich preukázanie boli navrhnuté dôkazy, porušenie ustanovenia o vykonávaní jednotlivých dokazných prostriedkov, (napr. osoba, ktorá mala byť vypočutá ako svedok, bola vypočutá ako účastník konania, svedok nebol o svojich povinnostiach riadne poučený, dôkaz listinou bol vykonaný v rozpore s § 129 O. s. p. a pod.), nevykonanie dôkazu navrhnutého účastníkom na preukázanie rozhodujúcej skutočnosti, hoci súd následne dospel k záveru, že účastník neuniesol dokazné bremeno, nesprávne rozloženie dokazného bremena medzi účastníkov konania, odklon odvolacieho súdu od skutkových záverov súdu prvého stupňa bez zopakovania dôkazov alebo doplnenia dokazovania, nespĺnenie poučovacej povinnosti, zohľadnenie skutočnosti, ktorá z dokazovania nevyplývala, opomenutie rozhodnej skutočnosti, ktorá vyšla v konaní najavo a logický rozpor v hodnotení dôkazov (nemožno pritom vylúčiť, že v závislosti od konkrétnych okolností môže vyššie uvedený nesprávny procesný postup súdu nadobudnúť intenzitu vady v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p., spočívajúcu v odňatí možnosti účastníkovi konať pred súdom).

23. Inou vadou však nie je samotné hodnotenie dôkazov nižšími súdmi, keďže v dovolacom konaní nemožno toto hodnotenie preskúmať (porovnaj napríklad R 42/1993). Hodnotenie dôkazov totiž môže robiť len súd, ktorý ich vykonal. Zásada voľného hodnotenia dôkazov vyjadruje, že záver, ktorý si sudca urobí o pravdivosti či nepravdivosti tvrdených skutočností vzhľadom na poznatky získané z vykonaných dôkazov, je vecou vnútorného sudcovho presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Z tejto zásady vyplýva, že na nesprávnosť hodnotenia dôkazov možno usudzovať len zo spôsobu, akým súd hodnotenie vykonal. Ak nemožno v tomto smere vyčítať súdu žiadne pochybenia (napr. že výsledok hodnotenia dôkazov nezodpovedá pravidlám logického myslenia, alebo že súd vzal do úvahy skutočnosti, ktoré z dokazovania nevyplývali alebo opomenul rozhodné skutočnosti, ktoré vyšli v konaní najavo), potom nie je ani možné polemizovať s jeho skutkovými závermi. To znamená, že hodnotenie dôkazov, a teda ani skutkové zistenia ako jeho výsledok, z iných, než z vyššie uvedených dôvodov, nie je možné preskúmať dovolacím súdom.

24. V súdnej veci ide podľa najvyššieho súdu o presne takýto prípad. Odvolací súd zopakoval rozsiahlym spôsobom dokazovanie, pričom získané poznatky vyhodnotil iným spôsobom ako okresný súd. Nemožno o hodnotení dôkazov krajským súdom povedať, že by bolo v takom extrémnom rozpore so zásadami hodnotenia dokazovania, že by to spôsobilo porušenia práva na spravodlivý proces. Hodnotenie dokazovania zo strany odvolacieho súdu zodpovedá pravidlám logického myslenia, jeho závery majú základ vo vykonanom dokazovaní a vyporiadal so všetkými podstatnými okolnosťami vyplývajúcimi z dokazovania. Dovolací súd samotné vyhodnotenie dôkazov za týchto okolností skúmať nemôže, len podotýka, že odvolací súd na získanie správneho a dostatočného obrazu konal až nadštandardne, nie je dôvod spochybňovať, že by si svoju úlohu nesplnil riadne.

25. Rovnako sa nemožno stotožniť ani s námietkami žalobcov, ktorými spochybňovali skutkové závery odvolacieho súdu. V tomto možno poukázať na výklad týkajúci sa hodnotenia dôkazov v predchádzajúcich bodoch (22. až 24.). Pokiaľ nebol zistený extrémny rozpor abstrakcie skutkových záverov z hodnotenia dokazovania s pravidlami logiky a právnej argumentácie nemožno hovoriť v tomto smere o tzv. vade v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.. Všetky skutkové závery odvolacieho súdu z

vykonaného dokazovania vyplývajú, že žiaden z nich si odvolací súd „nevymyslel“, ani neprekrútil jeho zmysel. Pokiaľ ide o tvrdenia, že žalovaná i jej personál boli k vyjadreniam, že „cigánov neobsluhujú“ vyprovokovaní, tak tieto skutkové závery sa dajú vyvodiť z opakovaných výpovedí tak žalovanej, i jej manžela, rovnako ako i nezainteresovaných svedkov. Navyše s ohľadom sa vypätosť situácie jednak v čase skutku, aj potom, ako bola žalovaná konfrontovaná s incidentom z rôznych strán, sa zdá aj pochopiteľný takýto emocionálny výbuch.

26. Na základe uvedeného možno uviesť, že konanie odvolacieho súdu nie je postihnuté tzv. inou vadou, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

27. Pokiaľ žalobcovia v dovolaní namietajú tiež nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.), dovolací súd uvádza, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav. Dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

28. Dovolatelia namietali, že odvolací súd nesprávne právne posúdil ustanovenia antidiskriminačného zákona stanovujúce tzv. obrátené dôkazné bremeno.

29. Podľa § 11 ods. 2 zákona č. 365/2004 Z. z. žalovaný je povinný preukázať, že neporušil zásadu rovnakého zaobchádzania, ak žalobca predloží súdu dôkazy, z ktorých možno dôvodne usudzovať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania došlo.

30. Ako vyplýva aj z predchádzajúceho rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/218/2012 pri rozhodovaní o predmetnom nároku je potrebné prihliadať na to, že v konaní podľa antidiskriminačného zákona platí zásada tzv. obráteného dôkazného bremena, kde je ten, koho poškodená osoba žaluje, povinný preukázať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania nedošlo. Ďalej potom musí poškodený tvrdiť, že neznevýhodňujúce zaobchádzanie bolo motivované na základe rasového alebo aj etnického pôvodu. Túto motiváciu preukazovať nemusí, tá sa v prípade dôkazu odlišného zaobchádzania predpokladá, je však vyvrátiteľná, ak sa preukáže (dokazovaním) opak.

31. Domnienku prípadného porušenia zásady rovnakého zaobchádzania môže žalovaný vyvrátiť, ak preukáže, že namietané konanie, resp. opomenutie sledovalo oprávnený záujem, bolo objektívne odôvodnené, primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takého záujmu. Uvedenú postupnosť prechodu dôkazného bremena zo žalobcov na žalovanú v okolnostiach prípadu aplikoval aj krajský súd. V predmetnej veci odvolací súd dospel k záveru, že žalovaná preukázala, že k diskriminačnému konaniu, ako je uvedené v žalobe, nedošlo. Odvolací súd vykonal rozsiahle dokazovanie, pričom prihliadol na výpovede nezainteresovaných osôb, ktoré sa v čase skutku v pohostinstve nachádzali. Súd prvého stupňa naopak na tieto výpovede vôbec neprihliadol. Žalovaná preukazovala svoje tvrdenia, že sa nedopúšťa diskriminačného správania voči Rómom aj tým, že takéto spôsoby voči zákazníkom nezistila ani kontrola Slovenskej obchodnej inšpekcie. Taktiež z výpovede svedkov vyplynulo, že napriek tomu, že v predmetnej obci žije pomerne početná rómska komunita, ďalší podobný incident nezaznamenali. Ak by existoval „pokyn“, aby zákazníci rómskej národnosti v predmetnom pohostinstve neobsluhovali, alebo by pohostinstvo malo v obci takúto povest', dá sa predpokladať, že by sa takéto prípady opakovali, toľko ak ide o zariadenie, ktoré je blízko autobusovej stanice, kde sa často zastavujú aj cestujúci z alebo do iných obcí v okolí. Aj samotní žalobcovia priznávali, že v iných prípadoch boli v predmetnom podniku obslužení.

32. Taktiež bolo výpoveďami svedkov odvolaciemu súdu preukázané, že si žalobca 1/ objednal nealkoholický nápoj, bol mu vydaný a manžel žalovanej prestal s obsluhou, až keď zbadal, ktorým osobám má servírovať alkoholický nápoj. Toto tiež podľa odvolacieho súdu svedčilo skutočnosti, že žalovaná skutočne pokyn na „neobsluhovanie Rómov“ nevydala a došlo len k nedorozumeniu z dôvodu,

že obsluhujúci personál, považoval žalobcov 2/ až 5/ za osoby pod vplyvom alkoholu. Navyiac bolo z výpovedí svedkov zistené, že v pohostinstve sa čas od času stane, ak ide o osobu pod vplyvom alkoholu, nie je obslužená, resp. je vyvedená von z podniku. Krajský súd teda vykonával dokazovanie aj tým smerom, či sa voči iným osobám v rovnakej situácii ako boli žalobcovia, správal personál zariadenia rovnako. Mal pritom za preukázané, že sa to podnapitým osobám v podniku stávalo. Je pritom pochopiteľné, že sa žalobcovia v danom prípade mohli cítiť dotknutí, pokiaľ sa subjektívne necítili byť podnapití. Zákon č. 219/1996 Z. z. o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov a o zriaďovaní a prevádzke protialkoholických záchytných izieb však prevádzkovateľom takýchto zariadení stanovuje viacero povinností, o. i. zákaz predávať alebo podávať alkoholické nápoje alebo inak umožňovať ich požívanie osobám zjavne ovplyvneným alkoholom. Pokiaľ teda pracovník pohostinstva žalovanej odmietnutie poskytnúť žalobcom alkoholický nápoj odôvodnil tým, že javili známky podnapitosti, existoval oprávnený záujem takto postupovať. Zákon neumožňuje mieru podnapitosti zákazníkov prevádzkovateľom pohostinstiev exaktne overiť. Spolieha sa pri tom na odhad a skúsenosti personálu. Tu treba doplniť, že odôvodnenia žalovanej a jej manžela, ktorý v čase skutku v podniku obsluhoval, o podnapitosti žalobcov 2/ až 5/ potvrdili aj svedecké výpovede osôb, ktoré sa v tom čase v podniku nachádzali a nebolo preukázané, že by mali k niektorej zo strán vzťah, ktorí by ich nezainteresovanosť v predmetnej veci spochybnili. Možno teda povedať, že bol objektívny dôvod, prečo bolo odmietnuté žalobcov 2/ až 5/ obslúžiť. Vzhľadom k tomu, že zákon stanovuje zákaz poskytovať alkoholické nápoje v prípade podnapitosti zákazníkov, javí sa odmietnutie im načapovať piva ako primeraný a nevyhnutný spôsob ako dosiahnuť záujem ochrany pred zneužívaním alkoholu garantovaný zákonom.

33. Na základe uvedeného nemožno teda povedať, že by odvolací súd nedodrжал ustanovenia o obrátenom dôkaznom bremene, pokiaľ dal príležitosť žalovanej, aby incident v jej pohostinstve vysvetlila a ním samotným vykonané dokazovanie, najmä výsluchy svedkov nachádzajúcich sa v podniku, vyhodnotil tak, že jej dal za pravdu. Tvrdenia žalobcov konfrontoval s faktami zistenými z ďalšieho dokazovania a stotožnil sa s verziou o tom, že dôvodom odmietnutia obslúžiť žalobcov bolo nie z dôvodu ich rómskeho pôvodu, ale z dôvodu, že javili známky alkoholovej intoxikácie. To už je, ale otázka hodnotenia dôkazov a vyvodzovania skutkových záverov, s ktorými sa dovolací súd vypořiadal už vyššie a porušenie práva na spravodlivý proces, ktoré by malo za následok zrušenie napadnutého rozhodnutia zistené nebolo.

34. Po preskúmaní veci dovolací súd dospel k záveru, že dovolatelia neopodstatnene namietajú aj dovolací dôvod uvedený v § 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p..

35. Úspešnej žalovanej súd priznal náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcom v plnom rozsahu. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP). O výške náhrady trov konania žalovanej rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 2 CSP).

36. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok